

Notat

<i>Tittel:</i> Sterk eller svak krone – hva så?	<i>Tilgjengelighet:</i> Åpen
	<i>Dato:</i> 06. april 2017
<i>Forfatter(e)/Prosjektleder:</i> Thomas Nyrud	<i>Ant. sider og vedlegg:</i> 12
<i>Avdeling:</i> Næring & Bedrift	<i>Prosjektnr.:</i> 11868
<i>Oppdragsgiver:</i> Fiskeri- og Havbruksnæringens Forskningsfond (FHF)	<i>Oppdragsgivers ref.:</i> 901325
<i>Kommentarer:</i> Presentasjon ved seminar arrangert av Nofima under Lofotfishing 2017.	

Sterk eller svak krone – hva så?

Thomas Nyrud

Denne presentasjonen gir en oversikt over hvordan kronkursen kan påvirke sjømatnæringen, med noen konkrete eksempler fra de siste årene. Det tas også et nærmere blikk på hvitfisknæringen, der vi ser på hvordan høy valutaeksponering spesielt kan påvirke bedrifter med et utpreget sesongmønster i produksjon og salg.

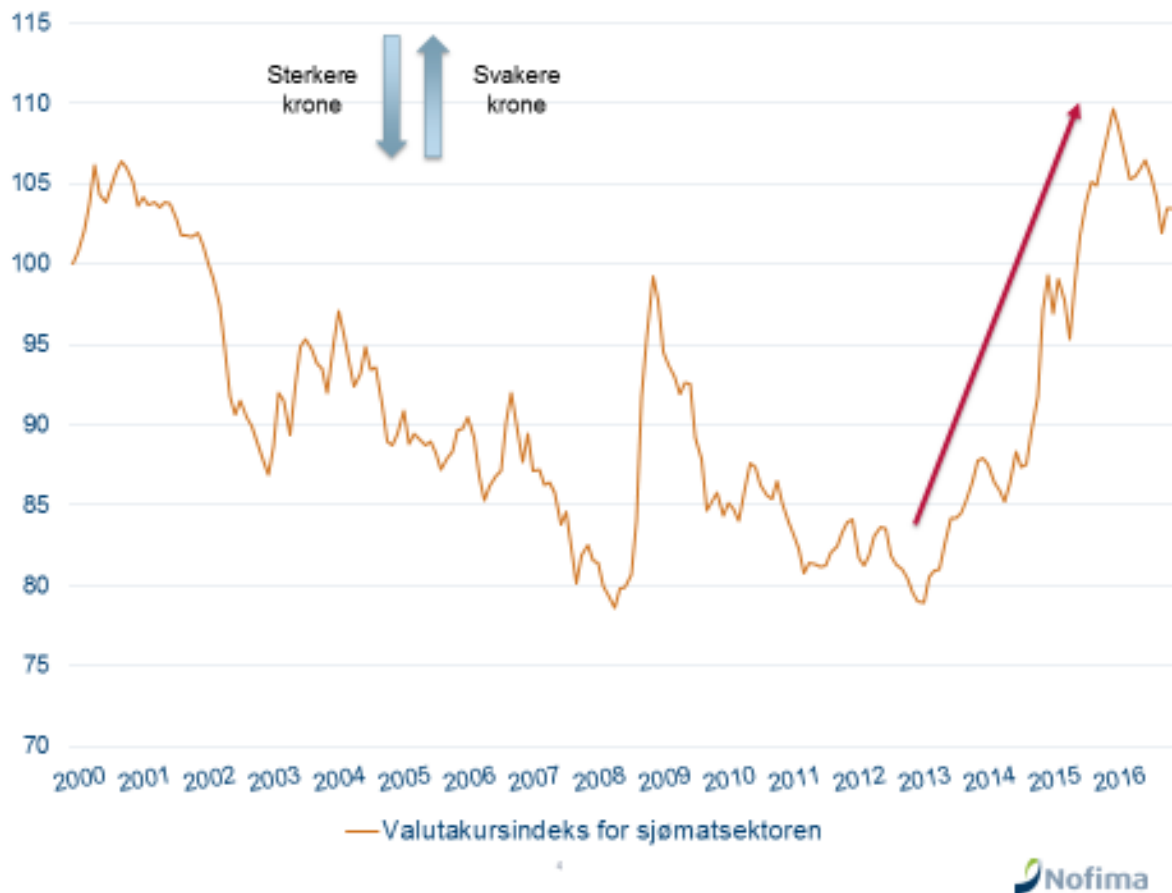

Mer enn 90 % av sjømaten som produseres her i Norge blir eksportert ut av landet. Mye av det som eksporteres, gjøres opp for i utenlandsk valuta. For eksempel at man mottar betaling i dollar eller euro. Denne valutaen må så veksles inn i banken til krone og øre, og her vil valutakursen spille inn.

Nofima

Når den norske krona svekker seg, eller blir relativt billigere, så vil eksportøren få mer kroner igjen per dollar eller euro, eller annen valuta, som veksles inn. Tilsvarende, hvis kronen styrker seg, eller blir dyrere, så vil han få mindre igjen i kroner og øre. Vi ser altså at hvis man selger en vare i en annen valuta, så vil valutakursen direkte påvirke hvor godt betalt man faktisk fikk for denne varen. Valutakursen vil dermed ha en direkte effekt både på inntjening og lønnsomhet hos næringen.

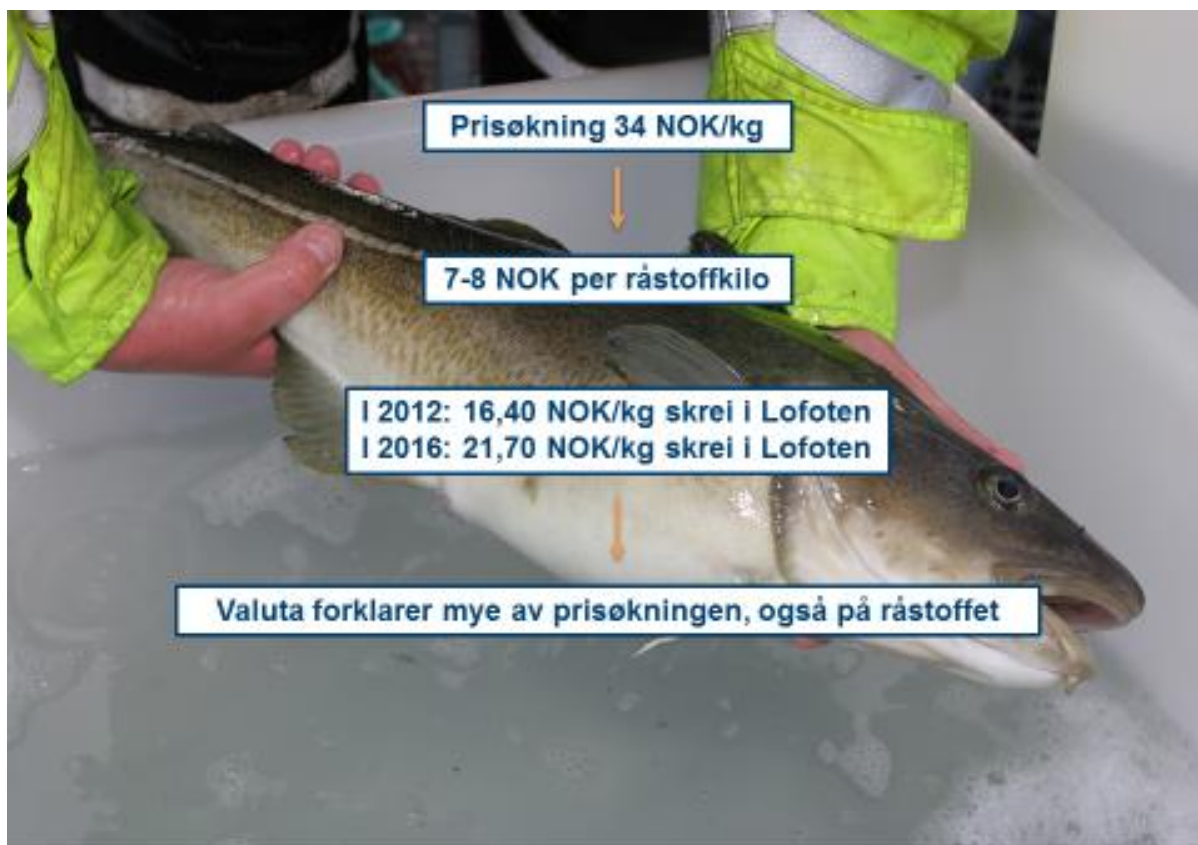
Denne grafen viser den indekserte utviklingen i kronkursen over de siste 16 årene, da vektet spesielt for sjømatsektoren. En høyere verdi i grafen tilsvarer at kronen har svekket seg mot utenlandsk valuta, det vil si at den har blitt relativt billigere. En lavere verdi tilsvarer at kronen har styrket seg, altså at den blir dyrere målt i utenlandsk valuta. Vi ser at grafen har endret seg ofte og mye, og spesielt at den har svekket seg kraftig i løpet av de siste to-tre årene. Denne kronesvekkelsen har vært positiv for inntjeningen, lønnsomheten, og konkurranseevnen til den norske sjømatindustrien.

Nofima

Med fokus på denne kronesvekkelsen i nyere tid, så kan vi ta et eksempel. I 2012 fikk man igjen 7 kroner og 47 øre i snitt per 1 euro man vekslet inn i banken. Samme år var snittprisen på tørrfisk eksportert til det italienske markedet på cirka 18 euro per kilo. Dette utgjorde da i norske kroner cirka 136 kroner per kilo.

Fire år senere, i 2016, fikk man igjen 9 kroner og 29 øre per euro man vekslet inn. Hvis man da tenker seg at prisen på tørrfisk til Italia fortsatt var 18 euro per kilo i 2016, så ville dette tilsvart cirka 170 kroner per kilo. Altså en økning i eksportprisen på 34 kroner per kilo fra 2012, da kun som følge av endringer i valutakursen. Dette for det samme produktet, eksportert til det samme markedet, og med den samme betalingsvilligheten ute i markedet.

Per råstoffkilo vil denne prisøkningen utgjøre rundt 7-8 kroner. I 2012 betalte industrien i snitt 16 kroner og 40 øre per kilo skrei kjøpt i Lofoten. I 2016 var denne kiloprisen økt til 21 kroner og 70 øre i snitt. Dette betyr at valutaendringen også kan forklare mye av den prisøkningen vi har sett på råstoffet de siste årene.

Det viser hvor viktig kronekursen kan være for prisoppnåelsen og inntjeningen til en eksportrettet næring. Og det viser den viktige rollen valutakursen faktisk har spilt i utviklingen de senere år.

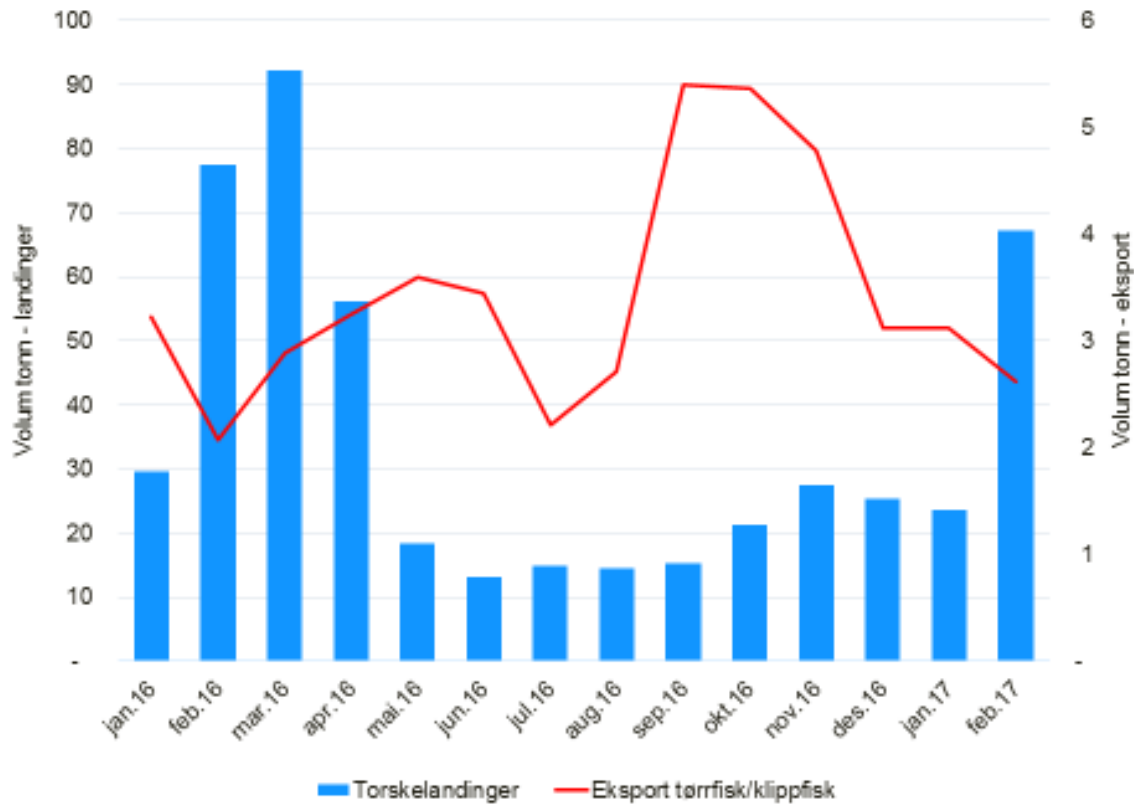
 Nofima

Valutakursen vil for foredlingsindustrien altså påvirke både råstoffprisen i den ene enden, og eksportprisen i den andre.

Man kan da spørre seg, hvis det går lang tid fra eksportøren kjøper råstoffet til det ferdige produktet eksporteres, hvordan kan valutakursendringer i tiden mellom virke inn på marginene?

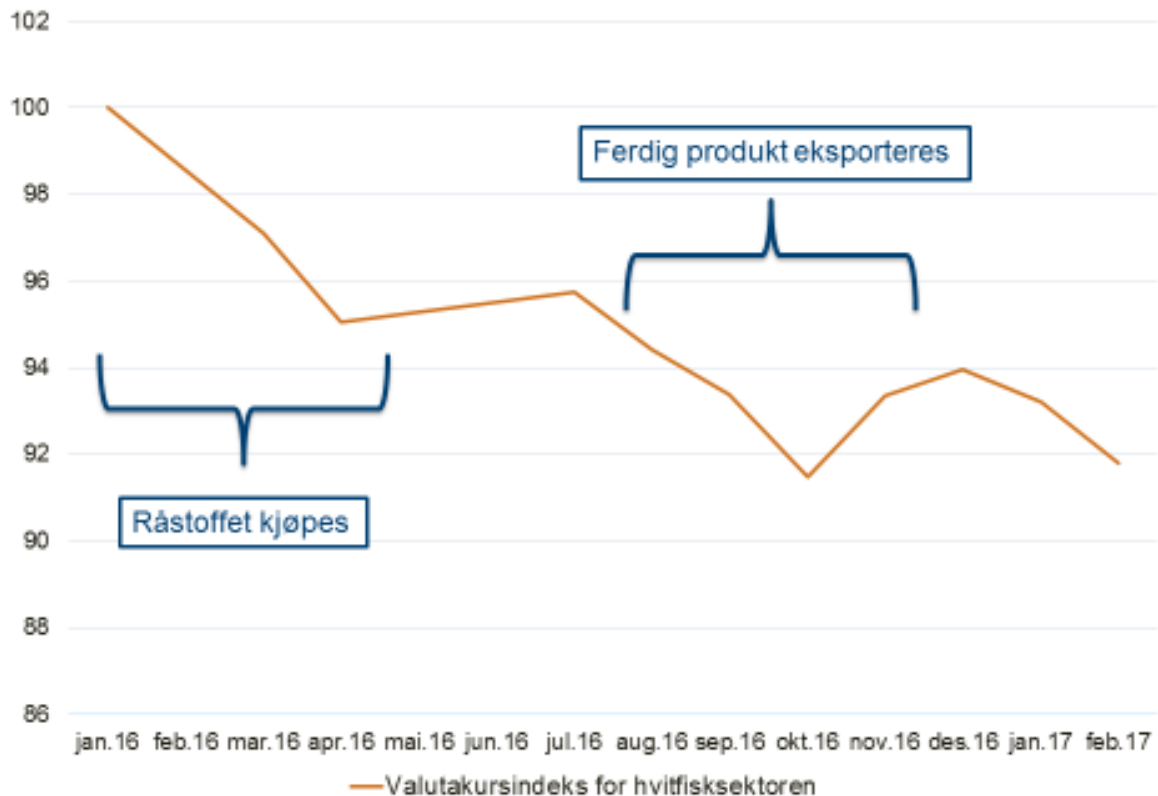
For å undersøke dette nærmere kan vi ta klippfisk- og tørrfiskproduksjon som et eksempel.

Denne grafen viser landinger av torsk, og eksport av klippfisk og tørrfisk, per måned gjennom 2016 og inn i 2017. Vi ser i de blå søylene hvordan det aller meste av torsken ble landet og kjøpt i perioden januar til april i fjor. Samtidig viser den røde linja hvordan det meste av klippfisk- og tørrfiskeksporten foregikk mot slutten av året.

Tørrfisk og klippfisk er begge kjerneprodukter innen næringa i Lofoten, med et tydelig sesongmønster i produksjon og salg. Samtidig har vi skreien, som er et viktig råstoff til industrien, og som har et utpreget sesongmønster i sine vandringer langs kysten. Dette medfører at mye av råstoffkjøpet innen konvensjonell sektor skjer tidlig på året, mens lang bearbeidingsprosess gjør at mye av salget foregår først på senhøsten og påfølgende vinter.

Denne figuren viser hvordan kronkursen har utviklet seg gjennom fjoråret og inn i 2017. Grafen er fallende, som betyr at kronen har styrket seg over perioden. Som nevnt tidligere, så betyr en sterkere krone at man får mindre igjen per dollar eller euro man veksler inn i banken. En sterkere krone medfører altså lavere priser for industrien, og som vi så, både på råstoffsidene og eksportsiden.

For å illustrere dette kan vi ta et kjapt eksempel, der vi vender tilbake til tørrfiskmarkedet i Italia. Våre beregninger viser at tørrfisken som ble eksportert til Italia i fjor høst, oppnådde opp mot 12 kroner lavere pris per kilo enn den potensielt kunne gjort hvis vekslingkursen mot euro hadde holdt seg stabil på nivået fra inngangen av året. Altså fikk tørrfiskeeksportørene opp mot 12 kroner lavere inntekter per kilo i fjor, som en direkte effekt av valutaendringer i tidsrommet mellom sesongtoppen for råstoffkjøp og sesongtoppen for salg. Dette utgjør cirka 2,70 NOK per råstoffkilo.

Utviklingen i kronekursen fra vinteren 2016 til vinteren 2017 har altså medført at tørrfisken og klippfisken som ble solgt i høst, vinter, og som fortsatt selges i dag, oppnår noe lavere pris enn det kronekursen for et år siden ville gitt, og trolig noe lavere pris enn det mange nok forventet når råstoffet ble kjøpt. Samtidig er denne eksporten basert på råstoff som kronekursen gjorde dyrere på kjøpstidspunktet enn hvis råstoffet hadde blitt kjøpt i dag til dagens kurs.

Dette illustrerer hvordan foredlingsbedrifter vil måtte forholde seg til valutarisiko i både innkjøp og salg, og at marginene hos spesielt de med lang foredlingsprosess kan påvirkes betydelig fra begge retninger. Det er viktig at aktørene i næringen har i bakhodet at valutarisiko må tas hensyn for når fremtidige priser skal estimeres, både på råstoff og fra eksport. Likeledes når det skal estimeres forventet profitt og forventede marginer. Mange aktører sikrer seg mot dette blant annet gjennom å inngå valutaterminkontrakter med banken, der man blir enig om en valutakurs for innveksling på et fremtidig tidspunkt.

 Nofima

Helt tilslutt, så er det også viktig å nevne at selv om det vises til at kronen har styrket seg gjennom det siste året, så er vi per 2017 fortsatt i en situasjon der den historisk sett er svak. Det betyr at vi fortsatt er i det man kan kalle en gunstig valutasituasjon, og i en gunstig konkurranseposisjon som sjømateksportør.

Takk for oppmerksomheten

www.nofima.no